

Arbetsrättssektionen
Tomas Björck

Arbetsmarknadsdepartementet
10333 STOCKHOLM

Omställningsstudiestöd- för flexibilitet, omställningsförmåga och trygghet på arbetsmarknaden Ds 2021:18

Sammanfattning (SKR:s sammanfattande synpunkter)

- Sveriges Kommuner och Regioner (SKR) tillstyrker förslagen i betänkandet med följande tillägg och synpunkter.
- SKR:s tillstyrkande vilar på förutsättningen att även de förslag som framförs i Ds 2021:16 och Ds 2021:17 genomförs.
- Det är anmärkningsvärt att SKR inte beretts möjlighet till insyn eller deltagande i utredningen på ett adekvat sätt. SKR:s uppfattning är att samtliga parter på arbetsmarknaden ska beaktas i lagstiftningsarbetet och beredas möjligheter till medverkan gällande lagförslag som berör hela arbetsmarknaden.

Bakgrund

Den 4 december 2020 träffade Svenskt Näringsliv, PTK, Industrifacket Metall och Svenska Kommunalarbetsareförbundet en partsöverenskommelse om trygghet, omställning och anställningsskydd.

Regeringskansliet tillsatte den 11 januari 2021 tre interna bokstavsutredningar med uppgift att lämna förslag till lagändringar i enlighet med partsöverenskommelsen.

Utredningen har haft en expertgrupp knuten till sig där de i partsöverenskommelsen ingående parterna deltagit. Övriga parter på arbetsmarknaden har beretts möjlighet att delta i en dialoggrupp. Dialoggruppen har erhållit viss information men har inte haft någon reell möjlighet till insyn eller påverkan på utredningen och dess förslag.

SKR anser att det är bekymmersamt med en lagstiftningsprocess som innebär att en överenskommelse mellan parter på en viss del av arbetsmarknaden läggs till grund för lagstiftning som berör hela arbetsmarknaden utan att övriga parter bereds möjlighet till adekvat insyn eller påverkan.

Att kommun- och regionsektorn, som omfattar cirka en fjärdedel av svensk arbetsmarknad och har cirka 1,2 miljoner arbetstagare i sina verksamheter, inte ges möjlighet till delaktighet är problematiskt och SKR vill framhålla att kommande lagförslag på arbetsrättens område bör ske på ett sådant sätt att företrädare för hela arbetsmarknaden ges samma möjlighet till medverkan i lagstiftningsarbetet.

Ett nytt omställningsstudiestöd

SKR tillstyrker förslaget i sin helhet. SKR bedömer att det föreslagna omställningsstudiestödet kommer bidra till att öka det livslånga lärandet och möjliggöra för vidareutbildning och omskolning samt bidra till kompetensförsörjningen. Att befintliga system och myndigheter ska användas underlättar införandet. Det finns dock några avsnitt där vi anser att det återstår för utredarna att mer i detalj klargöra innebörd av förslag och konsekvenser.

Målgrupp och kvalificeringsvillkor

SKR saknar resonemang om eventuellt återkvalificering. Är återkvalificering genom ett nytt arbetsvillkor möjligt efter att individen har fått omställningsstudiestöd för heltid i 44 veckor?

Åldersgränser

I utredningens förslag nämns en övre åldersgräns på 60 år för fullt studiestöd och 62 år för möjlighet till 10 veckors omställningsstudiestöd. Den senare föreslås höjas 2026 när riktåldern för pension höjs. SKR vill peka på möjligheten att sätta de övre åldersgränserna i relation till riktåldern i pensionssystemet. På så sätt ändras övre åldersgränser i omställningsstudiestödet per automatik när riktåldern i pensionssystemet ändras.

Utbildningen ska stärka den studerandes framtida ställning på arbetsmarknaden med beaktande av arbetsmarknadens behov

Utredningen menar att utbildning eller kompetensutveckling som är arbetsgivarens ansvar inte ska omfattas av omställningsstudiestöd. SKR anser att gränsdragningen är otydligt beskriven vilket återspeglar sig i flera avsnitt i departementsskrivelsen. Ett exempel är när sjuksköterskors utbildning till specialistsjuksköterska ges som exempel för vad som ska kunna omfattas av det nya stödet. Denna utbildning finansieras i dag av staten och arbetsgivaren.

SKR vill generellt peka på att statligt finansierad utbildning och utbildningssatsningar samt statliga ambitionshöjningar, som exempelvis införande av legitimationskrav, utökade behörighetskrav och så vidare, fortsatt bör omfattas av finansieringsprincipen.

Studiernas omfattning – omställningsstudiestöd ska kunna lämnas för studier på hel- eller deltid

Studier föreslås kunna bedrivas på hel och deltid. Deltid ska kunna ske på 20, 40, 60 respektive 80 procent av en heltid. SKR vill påtala att detta innebär utmaningar för arbetsgivare med verksamheter som pågår dygnet runt, årets alla dagar. Frånvaron måste besättas, i de fall en anställd vill studera på deltid måste en ersättare rekryteras på deltid vilket kan vara svårt. En sådan flexibilitet kan också innebära praktiska utmaningar för utbildningsanordnare.

Fördelning av medel till studerande med arbetslivserfarenhet från privat respektive offentlig sektor

Utredningen föreslår att de resurser som avsätts till omställningsstudiestödet ska fördelas mellan privat och offentlig sektor utifrån antalet anställda i respektive sektor. SKR kan inte utläsa hur utredningen menar att privata utförare inom offentligt finansierad sektor ska hanteras? Ska privata företag inom vård, omsorg och utbildning samt offentligt ägda bolag räknas till den privata eller offentliga delen av arbetsmarknaden? Är det vilket kollektivavtal den anställde lyder under som styr?

Konsekvenser för kommunerna

SKR saknar en grundlig analys av hur införandet av omställningsstudiestödet för de etablerade på arbetsmarknaden kommer påverka samspelet med arbetsmarknadspolitiken och existerande åtgärder för de som har en svagare anknytning till arbetsmarknaden.

Vidare vill SKR särskilt påtala den kommunala vuxenutbildningens förutsättningar att leverera validering och utbildning. Det gäller såväl tillgång på lärare som att mer långsiktiga och stabila planeringsförutsättningar och finansiering behövs. SKR anser bland annat att det behövs en stabilare finansiering av yrkesvux, i stället för som idag ett årligt beslut om statsbidrag. Satsningar med ökade anslag till yrkesvux har dessutom de senaste åren lanserats inom ramen för innevarande budgetår. Långsiktighet och stabila förutsättningar möjliggör investeringar, rekryteringar och starkare implementering av reformer. Det är ett flertal förändringar på gång kopplat till den kommunala vuxenutbildningen som har föregåtts av ett antal utredningar. SKR har i sina remissvar till dessa påtalat att konsekvensutredningarna brister, i synnerhet gällande finansiering. Avslutningsvis kan också noteras att målgruppen för omställningsstudiestödet är den sist prioriterade gruppen i de urvalsregler för komvux som trädde i kraft den 1 juli 2021.

Sveriges Kommuner och Regioner

Anders Knape
Ordförande

SKR arbetsutskottet
2021-08-31

Reservation från Vänsterpartiet

Omställningsstudiestöd för flexibilitet, omställningsförmåga och trygghet på arbetsmarknaden

Vänsterpartiet menar att Sveriges kommuner och regioner ska avvisa förslaget i sin helhet för att skicka tillbaka det till arbetsmarknadens parter för en förhandling som följer den ordning som är bruklig i den så kallade Svenska modellen.

Som en arbetsgivarpart som företräder arbetsgivare med ca 1,2 miljoner anställda på Svensk arbetsmarknad är det helt orimligt att inte fått möjlighet att vara en del av denna förhandling.

Att det dessutom är en förhandling som skett under ett politiskt hot om lagstiftning har också medfört att förhandlingen också frångått grundläggande principer för Svensk arbetsmarknad.

I det förslag som nu presenteras kan man se en del positiva inslag med till exempel omställningsstöd. Men det är tydligt att förslagen innebär en maktförskjutning på Svenska arbetsmarknad till förmån för arbetsgivarparten. Detta menar Vänsterpartiet är olyckligt. Vår uppfattning är att den balans som funnits inom SKRs medlemmars avtalsområden varit ganska rimligt avvägd vilket skapat stabila och goda förutsättningar för utveckling. En så kraftig förskjutning av positionerna på arbetsmarknaden mellan parterna kan leda till svårigheter för sektorn i framtiden.